

02.09.22

Billedkunstens fysiske rammer – atelierforhold i kommunerne

UKK har lavet en rundspørge baseret på hovedspørgsmålet: hvilke fysiske arbejdsrammer stilles til rådighed for billedkunstnere på landsplan gennem kommunerne?

Baggrund og formål

Vi har taget kontakt til landets 98 kommuner for at undersøge om de stiller kunstneratelierer eller værksteder til rådighed, og om de har en lokal kunststrategi for arbejdsrammer i kommunen. Svarene fra de 55 kommuner der har valgt at deltage, tegner et billede af meget forskellige tilgange og prioriteter hos de enkelte kommuner.

Baggrunden for projektet er en [rapport om atelier- og værkstedspladser i København](#), som UKK bidrog til i 2021 på initiativ fra Rådet for Visuel Kunst. Rapporten konkluderede at der mangler arbejdspladser til kunstnere i Københavns Kommune, og at de der findes er for dyre, midlertidige og oftest også i dårlig stand. Flere af vores medlemmer rundt omkring i landet kontaktede os da rapporten udkom og fortalte os om lignende problemer i deres bopælskommuner. Derfor besluttede vi os for at undersøge hvordan det ser ud med kommunale atelier- og værkstedsforhold på landsplan og for at starte en dialog med kommunerne omkring hvilken infrastruktur der kræves for at den professionelle billedkunst kan trives i kommunerne.

Tal fra rundspørgen

Af landets 98 kommuner har lidt over halvdelen – 55 – valgt at deltage.

16 ud af 55 kommuner stiller atelierer til rådighed til billedkunstnere.

26 ud af 55 kommuner stiller en eller anden form for værkstedsfaciliteter til rådighed (dette tal dækker over værksteder til både professionelle, amatørkunstnere og foreninger mv.)

28 ud af 55 kommuner stiller hverken atelierer eller værkstedsfaciliteter til rådighed.

Enkelte kommuner er i opstartsfasen eller har vist interesse for at opstarte atelier og/eller værkstedsforhold for billedkunstnere.

Mange af kommunerne har kulturhuse, iværksætterhuse og øvrige lokaler, der kan lejes gratis eller billigt for en kortere periode, men ikke forhold der kan betegnes som kunstneratelier.

Konklusion og anbefalinger

På baggrund af tallene fra rundspørgen og de uddybende svar fra kommunerne, ser vi tre spor som vi her vil komme ind på.

Skisma mellem det professionelle og det hobbybaserede

Vi ser et mønster i, at mange af kommunerne gerne vil støtte kulturen og kunsten, så længe den ikke er professionel. Det skyldes at de professionelle kunstnere af flere kommuner defineres som erhverv på linje med alle andre erhverv, og dermed ikke noget de bør støtte, da det ikke har "almen" interesse eller værdi. Disse definitioner og skelnen mellem erhverv og amatørkunst betyder meget for hvordan kommunerne støtter kunstnere, og om de overhovedet gør det. Dette resulterer i, at flere kommuner tilgodeser kreative hobby-kunstforeninger frem for professionelle billedkunstnere, der i stedet henvises til iværksætterhuse.

Kun at tilgodese hobbykunstnere, mener vi ikke er en ambitiøs kommunal kunststrategi. Vi anbefaler at kommunerne behandler dette spørgsmål om definition og skelnen mellem amatør og professionel kunst direkte. Her kan man se mod

nogle af de kommuner der allerede har taget aktiv stilling til dette spørgsmål, f.eks. Guldborgsund Kommune, der i undersøgelsen "[Kunst i Guldborgsund – et pilotprojekt](#)" (2021) konkluderer at "et væsentligt omdrejningspunkt i denne sammenhæng er forståelsen af begrebet "den professionelle billedkunst." Her henvises den professionelle kunst ikke blot til erhvervslivet, men ses derimod som en del af en kommunal strategi for almennyttig dannelse og folkeoplysning.

Der er mange fordele ved at tænke den professionelle kunst med i de kommunale kunststrategier. I BKF's rapport "[Billedkunsten i kommunerne – potentialer og anbefalinger](#)" fra 2020, kortlægges det hvordan kunsten bidrager positivt i kommunerne bl.a. ved at skabe nye fællesskaber, styrke børn og unges dannelse og giver bedre livskvalitet for borgerne. Rapporten viser også hvad kommunerne helt konkret får ud af at investere i det professionelle kunstliv. Med eksempel i Viborg Kommune påvises det at billedkunsten og billedkunstnernes arbejde skaber offentlige indtægter svarende til 64 procent af de offentlige udgifter til billedkunst. Dertil kommer alle de afledte aktiviteter i det lokale erhvervsliv, som billedkunstnernes arbejde skaber. Rapporten peger derfor på, at det giver rigtig god økonomisk mening at investere i den professionelle billedkunst.

Mange forskellige støtteformer

Fra kommunerne hører vi om flere initiativer, hvor de støtter op om det lokale kunstliv, og oftest antager støtten mange forskellige former. I Aarhus har de eksempelvis oprettet [Corporum](#), der har til formål at skabe gunstige produktionsbetingelser for nyuddannede kunstnere med bl.a. atelierpladser, udstillingslokale, værksteder og udstyr til udlån. I Randers har de brugt [delvis huslejedækning som metode](#), hvor det er kunstnerne, der finder lejemålene, men får tilskud til lejen. I Sønderborg finder vi [Foreningen KunstVærket](#) som er indrettet i det gamle rådhus og råder over 66 kunstværksteder og atelierpladser, hvor kommunen står for bygningsdrift og vedligehold. I Svendborg [udlejer de lokaler i de tidligere værftsbygninger på Frederiksbø](#), hvor lejeren forpligter sig til at gennemføre nogle aktiviteter i form af arrangementer og andet mod at få huslejen betalt.

Rapporten [Kunstens Rammer](#) udført af Urgent Agency på bestilling af Bikubenfonden i 2017, konkluderer på baggrund af analyse, at der er behov for yderligere atelier- og produktionsfaciliteter i Danmark og at det er muligt at gøre en markant forskel for kunstnerisk udvikling ved at tilbyde eller forbedre produktionsfaciliteter. Den anbefaler "at der skabes dynamiske og fleksible atelier- og produktionsfaciliteter med mulighed for at dele og samskabe i både spontane og længerevarende forløb."

Flere kommuner har som svar på vores henvendelse, beklaget at de på nuværende tidspunkt ikke har nogen strategi på området, men at de anerkender vigtigheden af et lokalt forankret kunstmiljø. I flere tilfælde bliver der givet udtryk for, at der er en vilje til at arbejde på området, men at der mangler viden og ideer til at gøre noget ved sagen. Vi anbefaler, at kommuner der gerne vil understøtte de lokale betingelser for kunstneres arbejde ved at oprette atelierer og værksteder, med fordel kan orientere sig mod de mange gode eksisterende eksempler i andre kommuner og i udlandet.

Kunstneratelier og -værksteder bør indgå i lokale kunststrategier

Kunst og kunstnere bør være en vigtig del af en kommunal helhedsplan hvis man ønsker et levende og innovativt kunstmiljø. Støtte i form af gode arbejdsrammer til

professionelle kunstnere bør tænkes med i en sådan plan. Mange kommuner har ikke en særlig strategi for kunst, men i stedet bredere kulturstrategier. Her er risikoen at kunsten og kunstnerne glemmes, hvis man ikke har det som et særskilt fokusområde med egne vilkår og betingelser.

Som eksempler på kommuner der har udviklet undersøgelser der peger på konkrete indsatsområder, kan nævnes Guldborgsund Kommunes førnævnte [undersøgelse](#) (2021) og [Sønderborg Kommunes masterplan for kunst](#) (2020-2023). I sidstnævnte foreslås det at "gennem kvalitet i kunsten gøre Sønderborg Kommune attraktiv for kunstnere, kunsthåndværkere, designere, arkitekter og andre, der arbejder med den visuelle kunst." For at opnå dette peges bl.a. på at muligheder for at forbedre værkstedsfaciliteter for uøvende kunstnere skal afsøges.

Hvad er et atelier?

I vores dialog med kommunerne har vi også oplevet en uklarhed omkring hvad et atelier egentligt er og hvilke konkrete behov for arbejdsrammer kunstnere har. Vi har derfor i samarbejde med UKKs medlemmer lavet et dokument der beskriver både hvad et atelier som minimum skal være, men også hvad der karakteriserer et godt atelier og de særlige behov de forskellige kunstarter kan have. [Du kan læse dokumentet her](#).

Konklusion

At der er adgang til atelierpladser, spiller en stor rolle for om kunstnere bliver boende der hvor de bor – hvilket er en forudsætning for at opretholde et rigt lokalt kulturliv.

Mulighed for gode atelierer og værksteder kan også være med til at tiltrække kunstnere til et givent område. Som det er nu, findes der meget få kommunalt støttede atelierer og værksteder, men vi ser at det har en kæmpe betydning for billedkunsten i de kommuner hvor man har taget aktivt stilling til spørgsmålet og skabt fysiske rammer for kunsten. Vi vil derfor opfordre kommunerne til at støtte arbejdsrammerne for de professionelle billedkunstnere i deres kommune. UKKs arbejdsgruppe for atelierforhold vil gerne indgå i videre dialog med kommunerne om hvordan man skaber den bedste grobund for det professionelle billedkunstliv lokalt.

Rundspørgen og konklusion er udført af UKKs arbejdsgruppe for atelierforhold, bestående af Maj Horn, Mark Tholander, Michala Paludan og Mikkel Bundgaard Pedersen.

Deltagende kommuner

Assens, Ballerup, Brøndby, Egedal, Esbjerg, Fanø, Favrskov, Frederiksberg, Frederikshavn, Frederikssund, Faaborg-Midtfyn, Gentofte, Gladsaxe, Gribskov, Guldborgsund, Halsnæs, Hedensted, Herning, Hillerød, Holbæk, Holstebro, Horsens, Hvidovre, Høje Taastrup, Ishøj, Kalundborg, Kerteminde, København*, Køge, Lejre, Lemvig, Lyngby – Taarbæk, Middelfart, Norddjurs, Nordfyn, Næstved, Odense, Randers, Rebild, Ringsted, Roskilde, Rudersdal, Silkeborg, Skanderborg, Slagelse, Solrød, Sorø, Svendborg, Sønderborg, Thisted, Viborg, Ærø, Aabenraa, Aalborg, Aarhus.

*Københavns Kommune har ikke modtaget samme henvendelse, da UKK i forvejen er i dialog med kommunen om atelierforhold.